

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Daniele Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1749

Epistola, loco Præfationis, ad Eminent. Cardin. Qurini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63772)

EMINENTISSIMO AC REVERENDISSIMO
PRINCIPI
ANGELO MARIAE QUIRINO,
S. R. E.
CARDINALI BIBLIOTHECARIO,
ET
EPISCOPO BRIXIENSI &c.

FRANCISCUS ZECH S. J.
FELICITATEM.

Eniam *Temeritatis*, qua Sacris Tuis
Manibus se ingerit, optimo jure postu-
lat hæc Lucubratio, EMINENTISSI-
ME PRÆSUL: Veniam *Tarditatis*, qua
post repetita Tua jussa tandem, & nunc quidem
manca, unicóque Capite comprehensa, adrepit, eadem
sperat.

a

Temer-

P R Æ F A T I O.

Temerariam fecit singularis Tua Clementia, qua, ut ad SS. D. N. BENEDICTUM XIV. scribis, Dissertationem meam priorem de Usuris, Brixiae à Te lectam & probatam nupero autumnò, in Tuo ad Danubium itinere Tecum deferre dignatus es, tum ut iterum ejus legendæ copiam haberes, cum ut ipsam manu gerens me coram hortareris, ne diutiùs partem alteram desiderari paterer. Tuis igitur animata jussis, subire audeo Oculos, non nisi eruditissimis, doctissimisque libris tum scribendis, tum legendis intentos. Non ea quidem arrogantia tumet, ut locum sibi speret in splendidissima Bibliotheca, quam elapso anno, ut marmor in ejus vestibulo loquitur, à *fundamentis excitatam* librisque primum *instructam*, quos *Vaticane olim donatos*, proprio recens ere redemerat, auctam deinde novis undique conquistis, ac tandem opportunis Redditibus dotatam publice utilitati aperuisti, & post Tuum ex Almengovia reditum inaugurasti. Inter tantos omnigenæ Eruditionis splendores habitare non sustinet tenuis hæc scriptiuncula. Id solum intendit, ut publico monumento profiteatur, Collegium nostrum Ingolstadiense ea felicitate, quam Præsentia Tua, & ad Familiaritatem se demittens Humanitas eidem præterito autumnò conciliaverat, adhuc exultare; me autem, cui beata illa EMINENTIAM TUAM venerandi fors non obtigerat, obsequendi jussis Tuis gloriam mihi vindicare.

Ala-

PRÆFATIO.

Alacrior haud dubiè promptitudo in edenda altera Dissertatione in me desiderabatur. Excusare longiores moras ex eo possem, quòd Dissertationes istæ publicis Concertationibus ante Gradus Academicos præmitti solitis sint destinatæ; & hinc non nisi statis temporibus, post mutatas cum aliis vices, earum publicandarum occasio ad me redeat, præstitutis etiam, ne in majorem molem excrescant, limitibus, qui exuberante materiarum copia ad finem perducere præsentem Dissertationem prohibuerunt. Hanc aliis dare licet, Tibi autem, EMINENTISSIME PRINCEPS, veram *Tarditatis* causam coràm exponere decreveram, quamprimum de Adventu Tuo spes nobis facta fuerat, certus vel veniam, vel remedium me impetraturum: spe autem Alloquii Tui frustratus, mancum potiùs opus, quàm nullum Tibi sisto, ne modicam Adhortationis Tuæ toties repetitæ rationem habuisse arguerer.

Cùm igitur eo tempore, quo Collegium nostrum Ingolstadiense Veneranda Tua Præsentia beasti, abesse me contingeret, ægerrimè quidem hoc invidiæ sortis fatum ferebam, eo tamen solatio lenitum, quòd illis ipsis diebus Vestigia Tua in priore ad Sueviam itinere, apud Campidunenses, Ottoburanos, Memminganos &c. altè impressa, venerari licuerit. Occurrebant ubique Sapientiæ, Moderationis, Comitatis, Doctrinæ, Sanctitatis Tuæ illustrissima Monumenta: ipsique

PRÆFATIO.

Campi Memmingani, qua latè patent, resonare videbantur illud in Schelhornii Epistolis ad Te datis solenne: *O & Præsidium & dulce decus Musarum.*

Germaniæ Apostolum Te passim prædicant, utpote qui Protestantium animos ita in Romanæ Purpuræ venerationem traxisti, ut simul Romanæ Fidei radiis eisdem collustrares. Expressa in Te suspiciebant lineamenta, quibus Magnus ille Episcopus Veronensis AUGUSTINUS VALERIUS, quocum & communem in Urbe Veneta Patriam, & communem in Illustrissima Republica Patritiæ Dignitatis, ac Stirpis à vetustissimis Romanis Heroibus deductæ Splendorem, & eundem Cardinalis Titulum S. Marci, eundemque Virtutum omnium ac Scientiarum amorem fortitus es, Cardinalem depingit. Ea enim à Cardinale cum Hæreticis sui temporis agente requirit VALERIUS, quæ Tu à Protestantibus Germaniæ feliciter obtinuisti. Verba ejus ex Opusculo, quod *Cardinalis* inscribitur, admetior: *Si ad hereticos mittitur (Cardinalis) aut cum eis necessario sermonem est habiturus, vitæ exemplo Catholicam doctrinam confirmans, humilitate potius, quam Dignitatis splendore, sanctimonia quadam magis, quam acumine ingenii, eos in Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium studet reducere; paratus etiam falsam eorum doctrinam refellere sine ulla jactantia & ostentatione: tam popularis est bonitas, veræ virtuti ita favet Dominus, ut Cardinalem illis moribus præditum*

PRÆFATIO.

ditum heretici etiam admirentur. Certè non tantùm Magnificentiam in ædificandis Templis, Munificentiam in pauperum subsidiis, Literarum ac Literatorum Amorem, Disciplinæ Ecclesiasticæ Studium, Religionis promovendæ Zelum, sed alia etiam plurima Romanæ Purpuræ ornamenta, quæ in dicto Opusculo delineata lego, adèò vivis Morum Tuorum coloribus expressa veneror, ut VALERII vota longè superare videaris, QUIRINE EMINENTISSIME, minúsque Ille mente conceperit, quàm Tu opere gesseris.

Tantus talisque cùm sis, quantum ac qualem non Germania solùm, sed Europa universa prædicat; obtenta *Temeritatis ac Tarditatis* venia ad Pedes Tuos advolvitur hæc Lucubratio. Sublimis quidem Ingenii Perspicacitas, vastissima Eruditionis Copia, tenacissima Memoriam Fidelitas, & acerrima Judicii Vis, æquissimum insignium Scriptorum Æstimatorem Te reddunt: vicissim tamen summa Animi Moderatio & Facilitas indulgentissimum Te præstant leviuscularum etiam lucubrationum Censorem. Unde pãtere, CARDINALIS ERUDITISSIME, ut rationem methodi in hac Dissertatione observatæ, ac posthac observandæ, quam alii Scriptores solent Lectoribus omnibus reddere, Tibi soli explicem. Si Tuam illa mereatur Approbationem, de aliorum Judicio parùm sollicitus sum; nam qui æstimari

P R Æ F A T I O.

merentur, Tibi consentiunt: qui à Tuo Judicio discedunt, æstimari non merentur.

Sic igitur habe, PRINCEPS EMINENTISSIME. Postquam *Rigoris* Specimina circa Usuras ex Epistola Encyclica SS. D. N. BENEDICTI XIV. in Dissertatione I. delibavi, eúmque Rigorem constanter ab Ingolstadiensi Academia assertum, contra criminationes P. Danielis Concinæ luculenter ostendi: superest, ut quod ibi promiseram, etiam *Moderationis* prudentissimæ Specimina ex iisdem Literis Pontificiis exhibeam, simúlque ob oculos ponam, quantum idem Author discedat à Lenitate & Moderatione, quam ipse in Literis Pontificiis summopere admiratur.

Quamvis autem singulæ earum lineæ venerandam spirent MODERATIONEM, hujus tamen Specimina ad tria summa Capita reduco.

I. Potest cum Mutuo concurrere Titulus aliquid exigendi ultra sortem,

II. Potest pecunia per varios Contractus collocari ad lucrum.

III. Tacet Pontifex Auctores contrariæ sententiæ, eosque censuris, ac contumeliis notari vetat.

Ex

PRÆFATIO.

Ex his solum *Caput Primum* nunc sisto, ubi varii examinantur *Tituli* ultra sortem aliquid exigendi. Id dum exequor, stricta, pressaque oratione, qua in Prima *Dissertatione* usus sum, hanc alteram prosequi statueram: multorum tamen hortatu, ut quosdam *Articulos* fusiore calamo extenderem, compulsus sum, ipsa præsertim *materiarum* natura id exigente, tum ubi *objectæ* criminationes repellendæ, tum ubi ex *Historiis* aliqua exactius enarranda occurrunt.

Authorum longos *Catalogos* ad confirmandam doctrinam texere, in more non habeo: reperiri illi possunt apud paucos, quos non nisi propriis oculis inspectos, fideliter, ut credo, allegavi. Et nonnullos quidem, quorum nomina tum mihi, tum aliis Catholicis parùm grata sunt, interserendos putavi in gratiam P. Concinae, quem eorundem lectione & flosculis delectari deprehendo.

Porro *Vir summus*, cujus monita pro oraculis habeo, dici mihi iussit, se in priore *Dissertatione* omnia probare, præter *Modestiam*, quæ erga *talem* Adversarium videretur nimia. Verùm, quod pace tanti Viri factum volo, non recessi à norma priori *Dissertationi* præstituta, & quidem eo Authore, quem improbare nemo potest, scilicet *Exemplo Tuo, CARDINALIS MODESTISSIME*, quod exhibent *Libri, Epistolæ, Alloquia,*

P R Æ F A T I O.

loquia, quibus omnium animos Tibi devincis. Imago illa, vivis coloribus per Scriptores Ephemeridum Trivultianarum mense Augusto Anni 1745. expressa, adeo Tibi placuit, ut eos elegantissimo Poëmate, quod ex Gallico in Latinum verteras, remunerari dignatus sis. Summopere autem probabas de Te dici, quod agas cum A catholicis Germaniæ *avec cet esprit de douceur, qui ménage & gagne un Adversaire.* Hoc Tuo suavissimo simul, & fortissimo exemplo informatus, obtundebam sæpius calamum, quem immoderatus Adversarii Stylus magis acuminatum exigere videbatur. Venia tamen dabitur Discipulo Patris Pichler, per Sectionis quintæ Articulum quartum aliqua inspergenti, quæ probarent, eum inter graves Magistri sui injurias nondum induisse indolentiam Stoicorum,

Nihil autem optabilius est, quam nulla premi necessitate acuendi calamum: hæc ut à Theologis Italiæ, quos summopere veneramus, nobis non imponatur, plurimum interest Rei Catholicæ in Germania, & à Te potissimum, EMINENTISSIME PRINCEPS, pro Tua apud Romanam Curiam Auctoritate, Tuæque in Teutonicam Nationem Benevolentia præcaveri poterit. Expertus es Germanorum hujus ævi tractabile & docile ingenium, quod auctoritate rationibus suffulta facile capitur. Si quid igitur nonnulli Theologiæ reformandæ
zelo

P R Æ F A T I O.

zelo incenū in Scholis nostris minus probent; suade illis, **CARDINALIS HUMANISSIME**, ut moneant amicè, ut impugnent modestè simul & fortiter: sed convitiis abstineant: sentient, nos quidem minimè servire arbitrariæ opinionum alienarum libidini; ad meliora tamen pronos esse, si rationibus potius, quàm probris obruamur. Quid opus erat tantopere debacchari contra Ingolstadienses ob sententiam P. Pichler, quam nullus ex modernis Professoribus, quantum mihi constat, unquam propugnavit. Cogita insuper **SAPIENTISSIME PRINCEPS**, diætaria Conciniiana non in Ingolstadienses solùm, in quorum corio impune se ludere posse confidit ille Author, sed etiam in Salisburgenses, utpote ejusdem doctrinæ Patronos, quos pro merito suo summo pere æstimas & foves, esse conjecta. Absque gravissimo Catholicæ rei detrimento contingere non potest, ut geminæ hujus Academiæ nomen & fama contumeliosè à Theologo Italo traducatur. Remedium ut afferas, **CARDINALIS OPTIME**, non alia excitandus es eloquentia, quàm qua Divinum Servatorem geminæ illæ sorores in vota flexerunt: Ecce, quos amas, fædè lacerantur. Quidquid ad ferendam opem, & præcavenda graviora mala Tibi factu opportunum videbitur, id certè probabit **SS. D. N. BENEDICTUS XIV.** apud quem ut fidejussionem pro me præstes, impensissimè rogo, me scilicet & sanctum Ejusdem **RIGOREM**, & sapientissimam **MODE-**

b

RA-

PRÆFATIO.

RATIONEM circa Usuras ex æquo venerari: ea autem, quæ in his Dissertationibus scripsi aut scripturus sum, summo Illius Judicio pronissimè submittere: & quæ fortè ultra Epistolam Encyclicam speciatim de Usuris definienda posthac erunt, obedientissimè acceptaturum.

Ut autem materias in hoc primo Capite tractandas unico obtutu lustrare liceat, subjicio earundem brevem *Conspectum*. Si quis parum utilitatis ex hac lucubratione erui posse credat; ego saltem istud me reportare gloriabor, quòd Jussis Tuis, CARDINALIS AMPLISSIME, obsecutus fuerim. Unde verbis utor, quibus Popularis Tuus VALERIUS Tractatum *de Episcopo*, volente S. Carolo Borromæo scriptum, finiit: *Sine fructu certè hunc laborem sumere non potui, cum mihi videar voluntati Illius, quem magnum DEI Servum existimo . . . esse obsecutus.* Demum ad Pedes Tuos advolutus, Sacram Purpuram demississimo osculo veneror,

Dabam Ingolstadii die XX. Maji
S. Anastasio Episcopo Brixienti
sacra. M D CC IL.

CON-